

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально-науковий інститут права
Кафедра правових природоохоронних дисциплін

07-05-06

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної,
методичної та виховної роботи

_____ О.А. Лагоднюк

«_____» _____ 20__ р.

Національний університет
водного господарства

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Program of the Discipline

МЕДІАЦІЯ В УКРАЇНІ
MEDIATION IN UKRAINE

спеціальність _____ 081 «Право»
specialt _____ 081 «Law»
(шифр і назва спеціальності)
(code and name of the specialty)

Рівне – 2020

Робоча програма навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, які навчаються за освітньо-професійною програмою «Право» за спеціальністю 081 «Право». Рівне: НУВГП, 2020 р. 15 с.

Розробник: Мельничук Ю.І., к.філос.н, доцент кафедри правових природоохоронних дисциплін

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри правових природоохоронних дисциплін

Протокол від «20» січня 2020 року № 6.

Завідувач кафедри
правових природоохоронних дисциплін _____ Ю.І. Мельничук
«20» січня 2020 року.

Керівник групи забезпечення
спеціальності 081 «Право» _____ В.І. Кафарський

Схвалено науково-методичною радою з якості ННІ права
Протокол № 4 від «22» січня 2020 року.

Голова науково-методичної
ради з якості ННІП _____ В.І. Цимбалюк
(підпис)

«22» січня 2020 року.

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Медіація в Україні» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра спеціальності «Право».

Дана навчальна дисципліна є теоретико-практичною основою сукупності знань та вмінь, що формують професійний рівень юриста в системі ювенальної юстиції.

На сьогоднішній час медіація є одним із найпопулярніших альтернативних способів врегулювання спорів (конфліктів) у розвинених країнах світу. Він передбачає залучення посередника (медіатора), який допомагає сторонам конфлікту налагодити процес комунікації, проаналізувати конфліктну ситуацію таким чином, щоб сторони самостійно змогли обрати той варіант рішення який задовольнить інтереси і потреби обох учасників спору.

Широке запровадження медіації в Україні потребує не тільки її нормативно-правового визнання та/або регулювання, але й набуття відповідних знань і надбання практичних навичок студентами як майбутніми юристами.

Предмет вивчення – сутність, мета та принципи медіації, національна та міжнародна законодавча база щодо альтернативних методів врегулювання правових конфліктів (спорів).

Мета навчальної дисципліни полягає у формуванні знань про теоретичні, практичні основи вирішення правових конфліктів, учасниками яких є фізичні та юридичні особи.

Міждисциплінарні зв'язки. Вивчення курсу передбачає наявність системних та ґрунтовних знань із курсу – «Кримінальне право та процес», «Конституційне право України», «Цивільне право та процес», «Організація судових та правоохоронних органів».

Вимоги до знань та вмінь визначаються галузевими стандартами вищої освіти України.

Анотація

Правові конфлікти (спори) є невід'ємною частиною життя людини та суспільства загалом. Вимогою часу постає необхідність створення умов для вирішення спорів та захист охоронюваних законом прав та інтересів громадян. Вітчизняний та міжнародний досвід свідчить, що запровадження альтернативних методів врегулювання спорів поряд із системою правосуддя є

найефективнішою передумовою вирішення правових конфліктів та спорів.

Уміння розв'язувати конфлікти ненасильницьким шляхом є дуже важливим для суспільства, для миробудування. А для цього необхідно опанувати навички розв'язання конфліктів. Миробудування – це складний і тривалий процес. Він починається не з закінченням війни, а набагато раніше і продовжується після підписання мирної угоди. Основою миробудування, розв'язання конфлікту є діалог, а ефективним інструментом – медіація.

Альтернативне врегулювання спорів (АВС) - група процесів, за допомогою яких вирішуються спори і конфлікти без звернення до формальної системи судочинства. Саме такий спосіб врегулювання спорів як недержавна система форм, прийомів, засобів вирішення правових спорів, яка ґрунтується на угоді сторін, характеризується універсальністю, гнучкістю, конфіденційністю, забезпечує швидке й ефективне усунення суперечностей між конфліктуючими особами.

Ключові слова: юрист, медіація, відповідальність, правовий конфлікт (спір), медіація/фасилітація, діалог.

Abstract

Legal conflicts (disputes) are an integral part of human and society life in general. The requirement of time arises to create the conditions for resolving disputes and protecting the rights and interests of citizens protected by law. Domestic and international experience shows that the introduction of alternative dispute resolution along with the justice system is the most effective prerequisite for resolving legal conflicts and disputes.

The ability to solve conflicts by non-violent means is very important for society, for world-building. And for this it is necessary to master the skills of conflict resolution. Peacebuilding is a complex and lengthy process. It does not begin with the end of the war, but much earlier and continues after the signing of the peace agreement. The basis of world-building, conflict resolution is dialogue, and an effective tool is mediation.

Alternative Dispute Resolution (ABC) is a group of processes by which disputes and conflicts are resolved without resorting to a formal judicial system. It is this way of settling disputes as a non-state system of forms, techniques, means of settling legal disputes, which is based on the agreement of the parties,

characterized by versatility, flexibility, confidentiality, provides a quick and effective elimination of contradictions between the conflicting parties.

Key words: lawyer, mediation, liability, legal conflict (dispute), mediation / facilitation, dialogue.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 08 «Право»	За вибором університету	
	Спеціальність 081 «Право»		
Модулів – 1	Национальный университет водного транспорта и природопользования	Рік підготовки: 2 курс	Рік підготовки: 21 курс
Змістових модулів – 3		Семестр: 3-ий	Семестр: 3-ий
Індивідуальне науково-дослідне завдання –		Лекції – 16 год.	Лекції – 2 год.
Загальна кількість годин – 90		Практичні- 16 год.	Практичні – 6 год.
Тижневих годин для денної форми навчання:		Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Лабораторні - - год.
аудиторних – 2	Самостійна робота – 58 год.		Самостійна робота – 82 год.
самостійної роботи студента – 5	Індивідуальні - - год.		
	Вид контролю - екзамен		

Примітка. Національний університет

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання - 36% до 64%;

заочної форми навчання – 9 % до 91%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. Метою навчальної дисципліни є орієнтування студентів щодо альтернативних способів вирішення конфліктів, ознайомлення з механізмами, феноменами та закономірностями міжособистісної конфліктної взаємодії, методами управління конфліктами, а також набуття відповідних умінь і навичок.

Відповідно завдання вивчення навчальної дисципліни полягають у засвоєнні студентами основних засад відновного правосуддя. Студенти повинні набути вміння вирішувати конкретні практичні питання, застосовуючи посередництво у конфліктах.

2.2. Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- ознайомлення з поняттям медіації (посередництва);
- вивчення правових аспектів можливості застосування альтернативного способу вирішення правових конфліктів (спорів);
- ознайомлення з основними документами, що уможливають застосування медіації;
- розвиток навичок вирішення різних правових конфліктів (спорів).

2.3. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати: національні та міжнародні документи, що регулюють порядок проведення процедури медіації; актуальні проблеми посередництва; основні правила проведення примирних процедур між учасниками юридичного процесу.

вміти: самостійно аналізувати наукову літературу з дисципліни; самостійно ставити наукові проблеми і шляхи їх вирішення; самостійно проводити порівняльно-правовий аналіз; самостійно вирішувати суперечки і конфлікти, використовуючи оптимальний спосіб ведення переговорів чи посередництво.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальна характеристика медіації

Тема 1. Загальні положення про медіацію (посередництво)

1. Поняття медіації. Види медіації. Процедура медіації.
2. Принципи медіації.
3. Правове регулювання медіації.
4. Правовий статус медіатора.

Тема 2. Медіація в різних видах судочинства

1. Медіація на стадії провадження у справах до судового розгляду.
2. Медіація під час судового розгляду.
3. Медіація в адміністративному та кримінальному судочинстві.
4. Примирення в адміністративному процесі.
5. Угода про примирення між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим в кримінальному процесі.

Тема 3. Історія розвитку інституту медіації. Перспективи для України

1. Медіація у Сполучених Штатах Америки.
1. Медіація у Великобританії.
2. Медіація в Німеччині.
3. Медіація в Австрії.
4. Медіація в Італії.
5. Медіація у Франції.
6. Медіація в Україні.

Змістовний модуль 2. «Медіація (посередництво) в різних сферах суспільного життя»

Тема 4. Медіація як спосіб вирішення цивільних спорів

1. Медіація у справах про захист особистих немайнових прав фізичної особи.
2. Медіація у справах про право власності та інші речові права.
3. Медіація у справах про право інтелектуальної власності.
4. Медіація у справах, що виникають з договорів.

Тема 5. Медіація як спосіб вирішення господарських спорів

1. Медіація у справах про недоговірні зобов'язання.
2. Медіація у договірних справах. Медіація у переддоговірних, немайнових справах.
3. Медіація у справах про банкрутство.
4. Спори, пов'язані з питаннями корпоративного управління.

Тема 6. Медіація як спосіб вирішення сімейних спорів

1. Медіація у спорах про визначення походження дітей. Медіація у спорах про розірвання шлюбу.
2. Медіація у спорах про стягнення аліментів.
3. Медіація у спорах про поділ майна подружжя.

Тема 7. Медіація як спосіб вирішення трудових спорів

1. Медіація як спосіб вирішення індивідуальних трудових спорів.
2. Медіація як спосіб вирішення колективних трудових спорів.
3. Особливості застосування медіації у даних спорах.

Тема 8. Медіація як позасудовий спосіб вирішення земельних спорів

1. Види земельних спорів.
2. Розгляд і вирішення земельних спорів в позасудовому порядку.
3. Особливості медіації при вирішенні земельних спорів.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							заочна форма					
	усь ого	у тому числі					усь го	у тому числі					
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Модуль 1													
Змістовий модуль 1. Загальна характеристика медіації													
Тема 1. Загальні положення про медіацію (посередництво)	9	2	2				5	10					10
Тема 2. Медіація в різних видах судочинства	9	2	2				5	12	2				10

Тема 3. Історія розвитку медіації. Перспективи для України	14	2	2			10	10					10
Разом змістовий модуль 1.	32	6	6			20	32	2				30
Змістовий модуль 2 Медіація (посередництво) в різних сферах суспільного життя»												
Тема 4. Медіація як спосіб вирішення цивільних спорів	14	2	2			10	14		2			12
Тема 5. Медіація як спосіб вирішення господарських спорів	14	2	2			10	10					10
Тема 6. Медіація як спосіб вирішення сімейних спорів	12	2	2			8	12		2			10
Тема 7. Медіація як спосіб вирішення трудових спорів	9	2	2			5	12		2			10
Тема 8. Медіація як позасудовий спосіб вирішення земельних спорів	9	2	2			5	10					10
Разом змістовий модуль 2.	58	10	10			38	58		6			52
Всього годин	90	16	16			58	90	2	6			82

5. Теми практичних занять

№	Назва теми	К-сть годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Загальні положення про медіацію	1	

	(посередництво)		
2	Тема 2. Медіація в різних видах судочинства	1	
3	Тема 3. Історія розвитку інституту медіації. Перспективи для України	2	
4	Тема 4. Медіація як спосіб вирішення цивільних спорів	2	1
5	Тема 5. Медіація як спосіб вирішення господарських спорів	2	1
6	Тема 6. Медіація як спосіб вирішення сімейних спорів	2	
7	Тема 7. Медіація як спосіб вирішення трудових спорів	2	
8	Тема 8. Медіація як позасудовий спосіб вирішення земельних спорів	2	2
9	Тема 4. Медіація як спосіб вирішення цивільних спорів	2	2
	Всього	16	6

6. Самостійна робота

№	Назва теми	К-сть годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Загальні положення про медіацію (посередництво)	5	10
2	Тема 2. Медіація в різних видах судочинства	5	10
3	Тема 3. Історія розвитку інституту медіації. Перспективи для України	10	10
4	Тема 4. Медіація як спосіб вирішення цивільних спорів	10	12
5	Тема 5. Медіація як спосіб вирішення господарських спорів	10	10
6	Тема 6. Медіація як спосіб вирішення сімейних спорів	8	10
7	Тема 7. Медіація як спосіб вирішення трудових спорів	5	10

8	Тема 8. Медіація як позасудовий спосіб вирішення земельних спорів	5	10
	Всього	58	82

7. Методи навчання

Під час викладання курсу використовуються такі методи навчання:

- пояснювально-ілюстративний метод;
- проблемне викладання;
- частково-пошуковий метод;
- робота в малих групах;
- семінари-дискусії;
- дослідницький метод.

8. Методи контролю

Оцінювання результатів поточного контролю проводиться у розрахунку від 0 до 60 балів. Основними методами оцінювання є:

- аналіз усних відповідей;
- виконання практичних завдань.

Оцінювання виконання завдань здійснюється за такими критеріями (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленими до цілого числа):

0% - завдання не виконано;

40% - завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;

60% - завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження студента не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;

80% - завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки несистемного характеру ;

100% - завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Контроль за засвоєнням знань здійснюється декількома способами: застосовуються різні форми опитування, виконання реферативних завдань, написання контрольних робіт на практичних заняттях, а також систематичне проведення модульного контролю, складання заліку.

При виставленні оцінок враховуються, насамперед, знання, розуміння й уміння аналізувати конкретні ідеї, а не особисте відношення до них тих, хто відповідає. Успішність засвоєння курсу визначається за допомогою ухваленої шкали оцінювання.

Всі види занять навчальної дисципліни «Відновне правосуддя» повинні проводитися в навчальних аудиторіях з використанням відповідних дидактичних і технічних засобів навчання.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота									
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2					екзамен	Вс ьо го
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8		
5	5	10	5	5	10	10	10	40	100

T1, T2 ... T8 – теми змістових модулів.

10. Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	Для екзамену	Для заліку
90-100	Відмінно Добре	Зараховано
82-89		
74-81		
64-73	Заловільно	
60-63		
35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання	Не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням курсу

11. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення навчальної дисципліни «Медіація в Україні» включає:

1. Програму навчальної дисципліни;
2. Тестові модульні завдання;
3. Лекційний матеріал.
4. Мельничук Ю. І. Методичні вказівки до практичних завдань та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Актуальні проблеми медіації» для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 081 «Право» денної та заочної форми навчання URL: <http://ep3.nuwm.edu.ua/15471/1/07-01-66%20%281%29.pdf>

12. Рекомендована література

12.1.Базова

1. Конституція України № 254к/96-ВР від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Типовий закон Комісії Організації Об'єднаних Націй по праву міжнародної торгівлі про міжнародну комерційну погоджувальну процедуру від 24.06.2002. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_117
3. Цивільний кодекс України № 435-IV від 16.01.2003 // Відомості Верховної Ради України від 03.10.2003. 2003. № 40. Ст. 356.
4. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 року // Відомості Верховної Ради України. 2002. № 21. Ст. 135
5. Господарський кодекс України № 436-IV від 16.01.2003 // Відомості Верховної Ради України від 02.05.2003. 2003. № 18. Ст. 144.
6. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 року // Відомості Верховної Ради України. 2004. № 40-42, 42. Ст. 492.
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення № 8073-X від 07.12.1984 р. // ВВР. 1984. № 51. Ст. 1122.
8. Кодекс адміністративного судочинства України від 06 липня 2005 року// Відомості Верховної Ради України. 2005. № 35, / 35-36, 37 / Ст. 446.

9. Кримінальний кодекс України № 2341-III від 05.04.2001 // Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25-26. Ст. 131.

10. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року // Відомості Верховної Ради України. 2013. № 9-10. Ст. 88.

11. Кодекс законів про працю України від 10 грудня 1971 року // Відомості Верховної Ради України. 1971. № 40. Ст. 356.

12.2.Допоміжна

1. Брейтуэйт Д. Преступление, стыд и воссоединение. М.:Центр «Судебно-правовая реформа», 2002. 310 с.

2. Восстановительное правосудие / Под ред. И. Л. Петрухина. М., 2003. 196 с.

3. Геселев О. Зміна пануючого право розуміння як обов'язкова умова впровадження відновного правосуддя в Україні (філософсько-правовий аспект) // Право України. 2010. № 3. С. 106–114.

4. Головка Л.В. Альтернативы уголовному преследованию в современном праве. СПб. : Юрид центр Пресс, 2002. 544 с.

5. Давыденко Д. Л. Из истории примирительных процедур в Западной Европе и США // Вестник Высшего Арбитражного Суда Российской Федерации. М., 2004. № 1. С. 163 - 176.

6. Землянська В.В. Запровадження відновлюючих підходів: зміна поглядів на кримінальне судочинство // Право України. № 10. 2003. С. 154-156.

7. Зер Х. Зміна об'єктива: новий погляд на злочин та правосуддя. К.: «Пульсари», 2004. 224 с.

8. Зер Х. Введение в восстановительное правосудие // Вестник восстановительной юстиции. М., 2000. № 1. С. 5.

9. Зер Х. Восстановительное правосудие: новый взгляд на преступление и наказание: Пер. с англ. / Общ. ред. М. Карнозовой; Коммент. Л.М. Карнозовой и С.А. Пашина. М.: Центр «Судебно-правовая реформа», 1998. 350 с.

10. Маляренко В. Т., Войтюк І. А. Відновлювальне правосуддя: можливості запровадження в Україні // Бюлетень Міністерства юстиції України. №8. 2004.

11. Медіація : підручник / Б. А. Лeko, Г. В. Чуйко. Чернівці : Книги - XXI, 2011. 462 с.

12. Райт М. Восстановительное правосудие – путь к справедливости. Симпозиум. К.: «Издатель Захаренко В.А.», 2007. 304 с.

13. Розвиток медіації в Україні. Польсько-українська співпраця: Зб. статей / Наук. ред. Войтюк І. А. К.: «Арт-бюро», 2004. 228 с.

14. Шамликашвили Ц.А. Медиация как альтернативная процедура урегулирования споров. Что необходимо знать судье, чтобы компетентно предложить сторонам обращение к процедуре медиации. М., 2010. 160 с.

15. Стратегії забезпечення життєздатності відновних практик: механізм співпраці правової системи та громади заради суспільної безпеки. Посібник. К.: Видавець Захаренко В. О., 2009. 224 с.

12.3. Інформаційні ресурси

1. Електронні наукові видання НБУ ім. В.І.Вернадського URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=F&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21CNR=20&Z21ID=

2. Бібліотека Інституту Поглиблених Правничих Студій. Велика Британія URL: <http://www.ials.sas.ac.uk/library/library.htm>

3. Юридична бібліотека Школи права Йелльського університету URL: <http://www.law.yale.edu/library/>

4. Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України URL: <http://kmu.gov.ua>

5. Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)» URL: <http://www.nau.ua> \